

Historia budynku szkoły podstawowej w Węsiorach

Pierwszy budynek szkolny w miejscowości Węsiory został zbudowany w 1823 roku, po zniesieniu pańszczyzny w zaborze pruskim. Budował ją tak zwany patron, dziedzic z Borowca, pan Borowski. Początkowo była tam tylko jedna izba, a dzieci uczono języka polskiego jako przedmiotu. W roku 1871 kierownikiem szkoły został Wiktor Kantowski, pochodzący z Kamienicy Szlacheckiej. Za jego czasów przebudowano budynek szkolny, mianowicie rozebrano jedno skrzydło budynku i pobudowano dwie izby. W czasie zaborów narzędziem germanizacji i rusyfikacji mieszkańców regionu były szkoły, w których stopniowo likwidowano nauczanie w języku polskim. Szczególnie trudna sytuacja dla Polaków panowała w zaborze pruskim – już w 1887 roku język niemiecki stał się językiem wykładowym nawet w szkołach elementarnych, jedynie nauka religii odbywała się jeszcze po polsku. Gdy w 1906 roku władze wydały zarządzenia zakazujące nauczycielom i dzieciom używania języka polskiego, również na tych zajęciach, w całym zaborze pruskim wybuch strajk szkolny – dzieci odmawiały odpowiedzi w języku niemieckim, niszczyły niemieckie książki i wbrew urzędnikom modliły się po polsku. Strajkującą młodzież i wspierających ją rodziców poddawano surowym represjom. Opór dzieci i ich rodziców złamano biciem i surowymi karami pieniężnymi¹. Przez siedem lat nauki w szkole wpajano dzieciom, że są Niemcami

i powinni wiernie służyć królowi i ojczyźnie. W okresie międzywojennym budynek szkolny liczył już 102 lata² i nie nadawał się do celów szkolnych. Był zbudowany bez izolacji, od jesieni ściany nasiąkały wilgocią prawie do sufitu. W mieszkaniu nauczyciela, w szafie, przez zimę zgniły ubrania. Wezwana wówczas komisja sanitarna z Kartuz, po obejrzeniu stanu izb szkolnych i mieszkania nauczyciela, oświadczyła, że nie ma funduszy na budowę nowej szkoły, a zepsute ubrania kazali ofiarować bezrobotnym. W 1924 roku po raz pierwszy w dziejach wioski otwarto klasę VII, która liczyła dziesięcioro dzieci, w związku z czym do użytku dopuszczono czwartą izbę szkolną na poddaszu. Od roku 1933 szkoła w Węsiorach była szkołą dwuklasową o czterech oddziałach³. Było to związane z reformą “jędrzejowiczowską”. Dużo zdolnych dzieci z miejscowej szkoły, miało zamknięty dostęp do szkoły średniej z powodu braku siedmiu klas.

¹ Burzyńska-Wentland L., Strajki szkolne w Prusach Zachodnich w latach 1906-1907, Gdańsk 2009, s. 31-45.

² Kronika Szkoły Podstawowej w Węsiorach z roku szkolnego 1990/91.

³ Kronika Szkoły Podstawowej w Węsiorach z roku szkolnego 1988/89.

Znaczną przebudowę ustroju szkolnego przeprowadzono na mocy ustawy z 1932 roku, uchwalonej z inicjatywy między innymi wyznań religijnych i oświecenia publicznego Janusza Jędrzejewicza. Reforma zwana jędrzejewiczowską utrzymała 7-letni obowiązek szkolny w zakresie szkoły powszechnej, ale zarazem zachowała zróżnicowanie organizacyjne i programowe tych szkół (szkoły powszechne I, II i III stopnia, tj. 4-, 6- i 7-klasowe), faktycznie sankcjonując różnice w poziomie wykształcenia już na pierwszym, obowiązkowym szczeblu nauczania. Wstęp do gimnazjum dawało ukończenie 6 klas szkoły powszechnej, klasa 7 była przeznaczona dla tych, którzy nie zamierzali kształcić się dalej. Gimnazjum, teraz 4-letnie, miało jednolity program ogólnokształcący. Do studiów wyższych przygotowywały 2-letnie licea o programie ukierunkowanym (humanistycznym, matematyczno-fizycznym, przyrodniczym). Ustawa przewidywała, że 60% szkół powszechnych może mieć stopień organizacyjny. Większość szkół I stopnia działało we wsiach, co znacznie utrudniało dostęp dzieci wiejskich do szkół średnich i wyższych. Trudności finansowe, niedobór nauczycieli i braki lokalowe powodowały, że znaczna liczba dzieci pozostawała poza szkołą, nie wypełniając obowiązku szkolnego. Ustawa ta dokonała także przebudowy systemu kształcenia nauczycieli- likwidacji uległy seminaria nauczycielskie, powołano na ich miejsce 3-letnie licea pedagogiczne oparte na podbudowie szkoły średniej. Ta ustawa ustaliła jednolity system szkolny w Polsce obowiązujący do schyłku II Rzeczypospolitej⁴.

Nowa reforma szkolna, zapoczątkowana ustawą sejmową z 15 lipca 1961 roku, wprowadziła 8-klasową szkołę podstawową. Przedłużenie o jeden rok nauki w szkole podstawowej miało umożliwić rozłożenie materiału nauczania na dłuższy okres, a tym samym zmniejszyć zjawisko drugoroczności. Ustawa przedłużała obowiązek szkolny do 17 roku życia⁵.

W okresie powojennym w szkole początkowo brakowało większości syp, nie było ani jednej całej ławki, prawie wszystkie były zniszczone i spalone przez uciekającą cywilną ludność niemiecką. Po wypożyczeniu kilku ławek ze szkoły w Sulęczynie (Węsiory należą do gminy Sulęczyno), zapisano 186 dzieci, które podzielono na grupy starszych uczących się od godziny ósmej do dwunastej i młodszych od dwunastej do czternastej. Dzieci siedziały po turecku, na ziemi, z powodu braku ławek. Po długich staraniach w zarządzie gminnym w Sulęczynie, szkoła otrzymała 25 nowych ławek. Do tego czasu dzieci z klas I-III musiały

⁴ R. Wroczyński, *Dzieje oświaty polskiej 1795-1945*, Warszawa 1980, s. 358-365.

⁵ *Historia wychowania. Wiek XX*, red. J. Miąso, cz. 1, Warszawa 1980, s. 13-15.

uczyć się stojąc lub siedząc na krzesłach przyniesionych z domu⁶. Wiosną 1955 roku przystąpiono do budowy nowej szkoły w Węsiarach⁷. Był to już czwarty projekt budowy nowego budynku szkolnego. Pierwszy powstał już w 1939 roku, a szkoła miała być wybudowana z Funduszu Towarzystwa Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych. Plan ten upadł z powodu wybuchu wojny. Władze niemieckie zaakceptowały ten projekt i zamierzały rozpocząć budowę w 1941 roku, ale marsz na wschód stanął na przeszkodzie. W 1945 roku, po wyzwoleniu, powstał kolejny projekt, który upadł, ponieważ władze stwierdziły, że nie opłaca się budować nowej szkoły dla dzieci kilku robotników leśnych. Pojawił się zamiar przesiedlenia tutejszej ludności na Żuławy, jako że tamtejsze ziemie były nieurodzajne i miały być zalesione. Gospodarze nie zgodzili się na zrzeczenie się swoich gospodarstw, ponieważ nie dawano wtedy jeszcze aktów nabycia ziemi na nowych terenach. Dopiero w maju 1955 roku sprawa budowy ruszyła na nowo, ponieważ stan starego budynku przedstawiał się katastrofalnie. Do budowy nowej szkoły przyczyniło się sporo osób: Komitet Rodzicielski szkoły, przewodniczący Gromadzkiej Rady Narodowej - Jan Zielonka, inspektor szkolny - Stanisław Roszkowski, pracownik wydziału oświaty pan Wencel oraz pełniący wtedy funkcję kierownika szkoły Paweł Stankiewicz⁸. Nowy budynek, w którym do dziś mieści się szkoła, zbudowano na gruntach szkolnych, przy szosie z Bytowa do Kartuz. Nadzór techniczny prowadził architekt powiatowy pan Kostuch. Szkołę oddano do użytku 3 września 1956 roku⁹. Stary budynek przeznaczono na przedszkole i mieszkanie dla nauczycieli. Nowy budynek jest obszerniejszy i wygodniejszy. Mieszkanie dla kierownika i pokój dla nauczyciela zbudowano na poddaszu, przez co pokoje były małe i nieforemne. Koszt budowy wyniósł 600 000 złotych. W pobliżu szkoły wybudowano budynek gospodarczy, który kosztował 60 000 złotych. Postawiono również pompę, a głębokość studni wynosiła 98 metrów z lustrem wody na głębokości 26 metrów. Powierzchnia użytkowa działki na której stoi budynek wynosi 390,8 m², a kubatura budynku liczy 113m³. Budynek składa się z dwóch kondygnacji nadziemnych i jednej podziemnej. Jest to budynek murowany na fundamentach betonowych z drewnianym dachem krytym blachą¹⁰. Nowa szkoła została wyposażona w nowoczesne, jak na lata 50., pomoce naukowe, natomiast budynek nie był jeszcze wtedy zelektryzowany, ponieważ w wiosce nie było elektryczności. W roku szkolnym 1959/60 odnowiono lamperie w izbach klasowych i na korytarzu,

⁶ Księga Protokołów Rady Pedagogicznej Szkoły Podstawowej w Węsiarach z lat 1955-1960.

⁷ Tamże.

⁸ Tamże.

⁹ Tamże.

¹⁰ Księga Inwentaryzacji Szkoły Podstawowej w Węsiarach z 1995 roku.

naprawiono ławki, przestawiono dwa piece, zakupiono umywalki i kosze na śmieci, a także zaopatrzone szkołę w opał. W tym samym czasie do wioski doprowadzono elektryczność. Światło podłączono z linii Mściszewice – Łosienice. Gospodarzom zainstalowano elektryczność na warunkach ulgowych, a 60% kosztów pokryło państwo. W szkole założono 54 żarówki elektryczne. Podczas wakacji, w tym samym jeszcze roku szkolnym dokończono remont w szkole, przestawiono kolejne 2 piece, odświeżono kancelarię, szatnię i gabinet pomocy naukowych¹¹.

Jak wskazują zapiski w Księdze Protokołów Szkoły, w 1996 roku założono ogrzewanie centralne z piecem olejowym. Obecnie budynek jest po generalnym remoncie, wymieniono podłogi, drzwi, zakupiono szafki dla uczniów, nowe krzeselka i ławki, wyremontowano toalety i przystosowano je dla osób niepełnosprawnych, a część okien drewnianych wymieniona została na okna plastikowe. Wyposażono kuchnię szkolną i częściowo pokój nauczycielski. W szkole na parterze znajdują się 4 duże sale lekcyjne, z czego jedna jest jednocześnie salą komputerową, ze względu na ograniczone warunki lokalowe, biblioteka wraz z małą czytelnią, gabinet dyrektora, pokój nauczycielski, dość długi, ale wąski korytarz, toalety oraz kuchnia. Na piętrze, a raczej poddaszu znajduje się mała szatnia, dwie niewielkie sale lekcyjne na 6 osób oraz gabinet logopedy. Resztę stanowią mieszkania dla nauczycieli i pomieszczenie gospodarcze. Trzy sale lekcyjne na parterze wyposażone są w tablice interaktywne oraz projektory. Klasy posiadają sporo pomocy naukowych, plansz tematycznych, mapy itp. Szkoła posiada własne boisko do gry w piłkę nożną, siatkówkę i koszykówkę. Budynek szkolny nie posiada świetlicy szkolnej, gabinetu higienistki, ani sali gimnastycznej¹². Dnia 3 czerwca 2013 r. odbyło się uroczyste otwarcie boiska szkolnego w Węsiarach. Oddano do użytku plac sportowo-rekreacyjny wraz z nowym ogrodzeniem oraz placem zabaw dla dzieci.

¹¹ Księga Protokołów Rady Pedagogicznej Szkoły Podstawowej w Węsiarach z lat 1955-1960.

¹² Księga Protokołów Rady Pedagogicznej Szkoły Podstawowej w Węsiarach z lat 2000-2003.

Fot. 3. Budynek Szkoły Podstawowej w Węsiorach, zdjęcie przedstawia wejście główne oraz dodatkowe wyjście ewakuacyjne z lewej strony budynku

Fot. 4. Budynek szkolny, zdjęcie od strony ulicy na trasie Kartuzy – Bytów

Fot. 3. Widok na plac zabaw oraz boisko za szkołą.

Opracowała: Marzena Wójcik